

Csapadékok	Megjegyzés
1	derős, csendes
1	derült
9.5	ziv. du. 1/2, 4 o.
—	derült, csendes
—	derős
0.2	boros
11.7	derős, csendes
Közli Dr. F. D.	

Szerkesztői iroda:
Nagyenyeden
A KIADÓHIVATALBAN
hová
lap szellemi részét illető
közlemények küldendők

Kiadóhivatal:
Wokál János könyvkereskedése
hová
az előfizetések és hirdetések
bérmentesen küldendők.

Kéziratok nem adatként vissza.

KÖZÉRDEK.

Vegyes tartalmu heti lap.

Megjelenik minden vasárnapon.

Előfizetési feltételek:
helyben hához hordva vagy
vidékre postán küldve
egész évre 4 frt,
félévre . . . 2 frt,
negyedévre 1 frt.

Hirdetmények díja:
3 hasábos petit sorért, vagy
ennek helyéért 5 kr.
Bélyegdíjért külön 30 kr.

Nyilttér sora 15 kr.

Nagyenyed és Gyulafehérvár monografiája.

Fennebbi czim alatt t. laptársunk a „Gyulafehérvár” emelt szót abból az alkalomból, hogy Gyulafehérvár, az ősi fejedelmi és püspöki város, és Nagyenyed, a vármegye székhelye, tervbe vették. miszerint megírják érdekes multjuk történetét s egyszersmind feltüntetik jelenüket is, hű rajzot adva viszonyaikról. T. laptársunk azt ohajtja, hogy a két város egyesüljön munkájuk megírásában, mert aki Gyulafehérvár adatait gyűjti, ugyanakkor s azon a helyeken gyűjthetné Nagyenyed város történelmére vonatkozó okiratokat is.

Érdemes lesz e tárgygyal bővebben is foglalkozni. A 70-es évek elején felmerült Alsófehérmegye monografiájának megírásai terve. De — mert nem volt pénz, — az eszme szépen elaludt. — Pedig a dolgot valósággyal ismét ezzel kellene kezdeni, csak hogy czélszerű megosztással.

Egy monographia keretében a multat és jelent kell híven feltüntetni. Nemcsak a csaták zaját, — dulasok és leégetések borzalmaikat, — hanem a béke idejét is a maga társadalmi, közmívelődési intézményeivel, közigazgatási, közigazgatási szervezettel fel kell tüntetni. — Elő kell sorolni a természeti viszonyokat, — az állat, növény és ásványország kincseit, a folyamrendszert s a hegyvidék szépségeit.

Sok monographia kötetekre menő külön okmánytárakat foglal magában, mit nagyon érdekesnek, de — ha nem is épen feleslegesnek, — külön véve, — szükségtelennek tartunk. Így is a közlendőknek oly tömege gyűl össze, hogy pl. ha Alsófehérmegye a maga monographiáját, bele foglalva a városokat, — kellő alakban, rajzokkal

adná ki, — aligha tudná 15-000 forintot alól kiállítani a valóban ritka érdekességű munkát, mely összegnek — előfizetés útján alig egy harmada térülne meg.

Es mégis, — e munkához előbb-utóbb hozzá kell fogni, — megosztva a teendőket s az áldozatokat, — de megtartva lehetőség az egyöntetűséget.

A természeti viszonyok leírása, az általános közigazgatási helyzet feltüntetése, az általános történeti leírás, — valamint mindazon községek vonatkozó adatai, melyek külön részletes leírás tárgyául nem szolgálnak, — külön választandók lennének a városok „monografiáitól”. — melyek tehát csakis városok fejlődésével, — közigazgatásuk változásával, társadalmuk történetével, különböző intézményeikkel, történelmileg nevezetes férfiaink életrajzaival, szóval — kapcsolatos összhangban ugyan a megye általános történetével, — de a városokat érdeklőleg kellő részletességgel, volnának megírandók.

A városi monografiák részletes beosztására nézve lehetőleg egyöntetű tervet volna készítenők, sőt a külalakra nézve is helyes volna megállapodni, hogy így mint egy egységes mű részeit látszassanak képezni. — Ezek megírása és kiállítása költségeit az illető városok hordoznák.

A vármegye fennebb jelzett tartalommal bíró általános monografiáját pedig a vármegye által segélyezendő alsófehérmegyei történelmi, régészeti és természet tudományi társulat iratná meg és adná ki. Ilyen formán a monographia minden része gyors egymásutánban jelennek meg, — a munkafelosztás helyes elvei szerint.

Sőt tovább is lehetne menni. Az „osztrák-magyar monarchia” leírását tartalmazó ismeretes

vállalat példájára egy szerkesztő bizottságot lehetne alakítani, mely a tartalom alapos, történelmileg teljesen hű kritikáját végezné s a kiállítás gondos kivitelét eszközölhetné — megeelőleg pedig — a városokat érdeklőleg — sokkal kevesebb költséggel összegyűjtené mindazon levéltári adatokat, melyek a külön monografiákhoz megkivántatnak s melyek azután az illető városok levéltáraiba helyeztetnének el. A városok pedig monografiájuk megírását belátásuk szerint választandó szakférfiakkal végeztethetnék. Es bár elismerjük, hogy egyöntetűség szempontjából pl. Gyulafehérvár és Nagyenyed monografiájának történeti részét egy szakember írhatná meg már csak azon okból is, mivel számos oly esemény történt, mely e két városra nézve egyenlő érdekű s így az ismételések elmaradnának, — továbbá felfogás és styl tekintetében sem lenne oly különbség. Erre azonban viszont azt lehet válaszolni, hogy ez utóbbiak talán nem is oly nagy hibák s ha a történeti tényektől nem térnek el, — mire kétségtelenül főgond lesz fordítva, — még talán az érdeklődés fokozását is elősegítik. — abban pedig mindketőre nézve — meg lesz az előny, hogy hamarabb láthat mindkét, sőt Vizaknát is ide véve, mely adatok és feldolgozás tekintetében talán legjobban áll, — mind három monographia napvilágot.

Mindez azonban talán későbbi kérdés tárgya lehet. Egyelőre csak azt kellene megállapítani: mi tartozzék szigoruan véve a városi monografiák keretébe? s mit hagyjunk meg a megyei, szélesebb körű monographia számára? Részünkről a fennebb említett megosztást talánok helyesnek, és igen örvendenénk, ha az Alsófehérmegyei történelmi, stb. társulat e kérdéssel behatóbban foglalkozna. — Addig is pedig azok, kik e nevezetes kérdés

TÁRCZA.

Csalogány.

Boldog lehetnék! . . . Edes suttagással
Lágyan legyint a lengő fuvalom . . .
Kinek daloltam búszke csattogással:
Szívembe zárja mindenik dalom.

Oh mint sovárgott lelkem boldogságra!
Az epedéstől majd meg haltam én,
Ha láttam, mily gyönyörrel ring a harmat
A rózsabokrok boldog levelén.

Ah én is . . . én is! . . . Mily boldog lehetnék! . . .
De csak most érzem én, szegény madár,
Hogy az élet harezán kifáradt szívem
A boldogságot — azt se bírja már!

Bojtorján.

Egy s más a meteorológiáról, vagyis az időjárásról.

Nincs világon talán még más tudomány ág, melynek tárgya többször volna az embernek ajkán, mint épen a meteorológia. A zavarban levő, vagy gondolatra nem találó szalonhős ép úgy emlegeti az időjárás kellemes vagy kellemetlen voltát, mint a vetése fejlődésén aggodó gazda, nem számítva a hivatásszerűen észlelő meteorologusokat, vagy csak a díltéttség kezdetleges fokán álló fellelővizsgálókat, kik egy gyenge hőmérővel s még gyengébb légszámológóval már szerfelett nagyra szottak lenni.

Es mindazáltal e nagy népszerűség dacára is — vagy talán egyfelől épen azért — kevés tudományág részeseül annyi mosolyban, lenézésben, sőt becsmérésben, ha nem épen szitokban, mint a mai időjárásban s ennek a barátai. Főoka pedig a lenézésnek az, hogy buvárkodásainak, kutatásainak, egyes tétéleink még nincsen akkora praktikus értéke s eredménye, mint a mennyit várnának tőle a laikusok s e miatt kések létezésének jogosultságát kérdésbe tenni s néhány gyakorlati bottlásáért felette örökre pálozát törni. Feledve, hogy mint minden más tudomány, ugy ez is első sorban csak elméleti igényeket van hivatva kielegíteni s hogy ennek is, mint a többinek, csak a tudnivalóság, a tudásszomj, a kutatás szenvedélye adott lételt s tartje föl továbbra is életét. Feledve, hogy előbb-utóbb a legelméletibb igazságnak is lett gyakorlati haszna, alkalmazása, noha sem a gőz erejének, sem a villanyosság sajátosságainak első kutató nem gondoltak vasutra s távirtdára.

Máshelyt, ugy látszik, nem feledték ez általános igazságokat, mind inkább tökéletesítik a meteorologiai czélokra szükséges eszközöket és mind inkább szaporítják a kutató, megfigyelő állomásokat. Es z a k a m e r i k á b a n a hadseregnek egyik osztálya teljesíti szigorú, katonai pontossággal a meteorologiai észleletek följegyzéseit s a valószínűleg várható időjárásnak gyors megtáviratozását, a meteorologia szolgálatának álló távirati hálózat minden irányába. S a mi a legfőbb, a nevezetesebb állomások folytonos távirati összeköttetésben állanak egymással s a közeledő viharokat, vagy más rendkívülibb tűneményeket a meteorologiai eszköz maga táviratozza meg rögtön, a tűnemény jelenkezés első pillanatában, a nap bármely szakában. Ezért nem csak az ottani időjárás természetének szabályai kezdenek világosak lenni, hanem a gyakorlati rész, a jóslás is a biztonságban oly fokát éri el, hogy nemcsak egyes városok, hanem falvak, gazdasági tanyák is szivesen áldoznak távirati összeköttetés létesítésére. —

Németországban nincs még ugyan meg a folytonos távirati összeköttetés, hanem legelőbb naponként és négy-kétszer közlekednek az állomások, mindazáltal jelentékeny haladást mutat az njabb időben, ezen a téren is. A rendszer távirati állomásakon kívül újabban 2000 úgynevezett eső és viharállomásokat szervezett, melyeknek főczélja a csömmenyiség eloszlásának pontos meghatározása, a viharok okainak, keletkezése főszkeinek, legyen az akár hegytömeg, vagy mocsáros lapály, alapos kifürkészése.*) Az időjárás-tan törvényeinek a megállapítására, népszertisére pedig szakfolyóiratok állanak oleső árban a közönség rendelkezésére, minő pl. a „Das Wetter” című is (6 mrk — 3 frt), mely havonként jelenik meg, csinos könyveske ajakjában, érdekes melléklettel, az elmúlt hó európai időjárásának szemléltető táblájával, melyen — sajnos! — Magyarországnak csak nyugati részéből látható egy darab.

Tagadhatatlan, hogy nálunk is kezd már általánossá valni az érdeklődés a természettudományok ez ifju hajtása iránt, kiváló hivatalos körökben, minek egyik eredménye a legújabban felállított 150 III. rangu állomás, egyszerű hő és esőmérővel, a minő pl. Enyeden is van szept. 1-től kezdve a postafőnök lelkiismeretes kezelése alatt; csak hogy mégis el vagyunk még maradvra ezen a téren is néhány külföldi államhoz képest. Amerikát ezuttal emlegetni sem merve. S így ezelőtt egy évvel még megtörténhetett az, hogy önkéntes ajánkozásomat nem hogy szaván fogták volna, hanem a takarékoságra hivatkozással egyenesen elutasították s azelőtt meg már — a meteorol. állomások távirati jelzéseivel is készülték felhagyni.

Jelenleg azonban a Baross minister miveltsége s akaraterje a meteorológiára is új korszak felviradását hozta. Szept. 1-től kezdve ketten is jegyezzük a hőmérséklet s csapadékot, mintha Enyed valami óriási kiterjedést *) Nálunk pl. észleleteim eddigi eredménye szerint, a nyári zivataros záporok szülőhelye a Székelykő s a Pilis háta megett elterülő 6000 láb magas helység, leggyakrabban a Muntya Le Mare,

mény.

gos kir. tanácsos
att kelt rendelete
i törv. hat. uton
három átereszt
ó méter körlát
uttra 150 köb-
néteres tartalmu
Vizakna város
lyó évi szep-
szóbeli verseny

kre nézve 1217
970 frt árlejteti
ött tartoznak 5%

k és az ide vo-
talos órák alatt

hó 3-án.
OSI TANÁCS.

agos fegyintézet
mintegy 600
nas vízi malmon
máza kukoricza
19-én d. e.
fog tartatni a
helyiségében.
állalkozni ohaj-
uzt az intézeti
zártajánlatukat
szs liszt ajánlat
zó a feltételeket
i. — fent irt
k be.
igazgatóságnál

ber 7.
LA, igazgató.

ny.

ti LX. t.-ez. 102. §-a
nyedi kir. járásbírósg
ársainak Miklea Juon
e, ennek 1889. évi
atai és eddig összesen
s alkalomával bíróság
rszeker, borona, szu-
vamos árveres útján

üldezt rendelő végzés
a községi előjáróság
ember 25-ik napjá-
s ahhoz a venni szau-
g, hogy az érintett
z 107. §-a értelmé-
tmi fognak.
1. évi LX. t.-ez. 108.
etendő.
-ik napján.
-k bir. végrehajtó.

mény.

n-főiskola tulaj-
lői felenyedi és
tartozó telekkel

osdésesei, 18-án
20-án a muzsi-
százigazgatósági

0 frt, a muzsi-
frt és a mirisz-

ember hó 7-én.

ényi Henrik,
százigazgató.

dés iránt érdeklődnek s ilyenek, úgy hisszük, sokan vannak, — hozzá szólnának ez ügyhöz. Ami pedig azt a vélekedést illeti, hogy a monografiák létrehozását, lényegesen előmozdítaná az, ha mennél többen beállanának az „Alsófehérmegyei történelmi, régészeti és természettudományi társulatba”, — azt mi is teljesen magunkénak valljuk, — de hogy ez a vélekedés általánosabb legyen, jó volna, ha a társulat mindazon eszközöket és módokat, melyek ily társulatot népszerűvé is tesznek, — a hunyadmegyei hasonló társulat példájára, — igénybe is venné.

Röck Szilárd emlékezete.

Az EMKE szamosújvári közgyűlésén elmondotta.
Dr. Kovács Ödön.

Ime egy élet talányának kulcsa! De csak az egyik. Az, mely feltárja a R. Sz. egész életrének végeztéljét. De hol az a másik kulcs mely rávezetne a rugóra, mely felmutatná az eredetet, az indító okot, a mozgató erőt? ki adhatná kezünkbe a kulcsot egy ily jellem fejlődésének megfejtéséhez? De hát ki volt képes valaha teljesen kimagyarázni az emberiség óriásainak, a nagy eszmék kimagasló képviselőinek előállítását? Születés, család, nevelés, környezet, korszellem és kortársak befolyása igen sokat, nagyobb részénél mindent megmagyaráz, de emezeknél? Hiszen, ha minden tényezőt összeadsz, vagy akár összeszorzasz, mégsem jő ki az eredmény. Avagy próbáljuk meg csak emberi jószág megfejtésének szokott kulcsait! Sokan mondják, hogy a legnemesebb cselekvéseknek is önzés a rugója. Néhát nyissák fel ezt a zárt, a R. Sz. jellemét, az önzés kulcsával!

Ugye — tödítjük mások — van nemesebb, okos önzés, mely arra törekszik és ezért jót is tesz, hogy lássák, híreszteljék, tömjénezzék a hiúság és nagyravágás önzése. Meglehet. De én aztán nem tudnék szigorú erkölcsbíróként pálcát törni azon hiúság és nagyravágás felett, mely célját az emberszeretet művei által igyekszik elérni; még ha feltehető volna is, hogy ily esetekben hiányozhat az emberszeretet magasabb rugója. Én legalább úgy tapasztaltam hogy a pusztá, szeretet nélküli hiúság és nagyravágás más eszközöket használ; míg másfelől természetesen, emberileg érhetőnek találom, ha jótéhonnyal gyönyörűségeket, mondjuk, hiúságukat találják abban, hogy embertársaik őket méltányolják, szeressék, magasztalják. Ezen öröm nyújtása a társadalomnak, élvezete az egyéneknek nemesebb vonás. Irtd ki ezt és az emberek nagyobb részéből kiöltö a jótékony fentartó erejét. De R. Sz. emberszeretetének még ezen öröme sem volt szüksége; nemcsak nem kereste, de következetesen elzárta magától.

Korunk elterjedt bölcseleti irányja részvétnak nevezi azon erkölcsi erőt, mely a rossztól megóv és minden jót szerkent. Ha részvét nem lakoznék a szívben — mondja a mester, — az önzés oly hatalomra kapna, hogy megölnék az embert csak azért, hogy hájjával karunkat kenjük: ellenben a részvétnél fogva annyira beleéljük magunkat mások helyzetébe, hogy nyomorukat úgy érezzük, mintha mi szenvednénk, éppen ezért készek leszünk megosztani

világváros volna. Azonban így sem felesleges a postai hivatalos s az én magán meteorol. állomásom, mert egymás adatait ellenőrizhetjük, műszereink, netalán fogyatékoságát kijavíthatjuk. A „Közérdek” végén látható „meteorol. adatok” heti sorozata is úgy készült, mely ha a „jólátókkal” nem is elégíti ki a közönség kíváncsiságát s legfőkébb olykor-olykor fog néhány szóban a várható időjárásról szólni, — mint a multnak hű képe nemcsak a tudomány, hanem egyéb szempontjából sem lesz talán egészen értékes érdektelen.

Természetesen, ha nem mindig a sokat szidott kormány, hanem más testületek, egyletek, pl. a város, vagy a gazdaközönség, avagy a meteorologia tanulmányozására egyesült magántársaság is áldozna egy keveset — mert sokra nincs szükség, — hogy egyik-másik, minden érdek és anyagi haszon nélkül fárado társunk egyszer s mindenkorra pontos és finom eszközökkel láttassék el s másfelől hogy a város a pesti központi intézettől naponként legalább egyszer rövid, de kimerítő távirati tudósítást kapjon az időjárás fontosabb tényezőinek jelenlegi állapotáról: — gyakorlati becsé és haszna is sokkal több volna meteorologiai tanulmányainknak.

Hátha nem vagyunk messze attól az időponttól, midőn most még csak legfőkébb egy pár mosolyt keltő jámbor ohajtásunk a megvalósuláshoz úgy a tudomány, mint a gyakorlati élet hasznára már közel fog állani.

Bár úgy volna!

Dr. F. D.

utolsó falat kenyértünket és ha jól tartottuk az éhezőt, úgy érezzük, mintha mi laktunk volna jól. És én vallom, hogy a részvét a lélek legnemesebb virága és méltán nevezik követői a határtalan, még az állatokra is kiterjedő részvét vallásának alapját, Buddhát a teremtés virágának. Es minő mély, milyen élénk részvét élhetett R. Sz. nemes lelkében, ki évtizedeken át fárado és nélkülöz, hogy segítsen a nyomorultakat, szenvedőket, a gyenge nőket, a gyámoltalan gyermekeket, a betegeket, a társadalom kebeléből kilököttéket sőt még b kinzott állatokat is. Egyedül a részvét kulcsa mégsem nyitja fel eme zárt. Hiszen a részvét magában inkább a nyomor perecznyi enyhítésére, a jótékony naponként megújuló gyakorlására, az egy falat kenyér folytonos megosztására vezetne és nem képes megfejteni az önralmat, mely messze kiható pozitív alkotások tervszerű és állandóan felsegítő intézmények létesítése kedvéért — hogy úgy mondjam — még magát a részvét érzetét is elnyomja vagy korlátozza.

De minek folytatnám a keresést? Montam már, hogy a nagy emberbarátoknak csak a R. Sz. mértékével ehet mérni; úgy a R. Sz. jelleme megértéséhez is a kucot csak nála magánál kereshetjük.

Egyik végrendeletében azt írja, hogy „kora gyermekétől fogva mindig oda rékedett, hogy magát a tudományban lehetőleg kiképezze, hogy egykor a hazának hasznos polgárává válva, a közjó előmozdítására szellemileg hathasson, de miután szomorúan tapasztalhatta, hogy a természet ezen adományából kevesebb jutott részére, hogy e téren valami erőre vergődhetett volna: oda törekedett, hogy ha már szellemileg nem „legalább anyagilag legyen képes hazám javára valamiben szolgálni s annak oltárára némi áldozatot hozni. Iparkodom tehát isten segédelmével munkásságom s fővénységem páros takarékoságom által, gyakori nélkülözések mellett némi kis vagyont összegyűjteni, hogy voltam után annak bizonyos része a haza oltárára letétessek.

Ez a kulcs R. Sz. jelleméhez. Egy eszme, mely megragadta, hatalmába kerítette már a gyermek lelkét és minden más érzelmet felett uralkodó erővel vezérelte a férfi és aggastyán életét. Hogy életét méltó áldozatul tesse a haza oltárára! Es a mit szellemi képességeinek mérlegeléséről mond, azt én bár tudom, hogy a legmagasabb európai műveltség színvonalán állott, mégsem tudom a közönséges szerénykedés szokásos nyilatkozatának tekinteni, én hiszem, hogy ő komoly és tartós önmegpróbálás után valósággal ezen önmegtágadó eredményre jutott. Csakhogy vegyük észnünk, hogy ő a Kisfaludiak, Kölcseiek, Vörösmartiak, Széchenyiek, és Deák Fereneknek kortársa volt, ezekhez mérte magát, mert az áldozat, mint hozni szereretett volna szellemileg sem leendett kisebb, mint a mit meghozott anyagilag.

A szerzés módjának megfelel a kiosztás bölcsesége. Az öregség minden gyengeségétől ment megfontolással mérlegeli és megfelelő arányban segítyezi a már meglevő intézményeket; hol céljainak megfelelő nem talál, de egy újak körvonalai tisztán állanak szeméi előtt; intézkedik létesítéséről; ott, hol ő maga nem tudta magát elhatározni, nem birt eszméivel tisztába jönni, „tudva — mint írja — hogy az idő halad és nem vár míg én eszméimmel kellőleg tisztába jövök és határozottan körülírva kijelölöm szándékomat” — ott nagyobb összegeket biz az illetékes hatóságokra, pl. a közoktatásügyi, igazságügyi miniszterre, a fővárosi tanácsra, hogy ők határozzák meg, „melyik azon kiválólag hasznos és szükséges jótékony cselekedet, melynek akár újból megalakítására, akár már létezőnek támogatására fordíttassék. Mert csak ezen utat találtam legidősebbnek és magamat legmegnyugtatóbbnak a haza oltárára hozott áldozatom biztosítására... így teljesülhet azon buzgó óhajom, hogy embertársaim javára jótékonyt gyűjtsenek”.

Már aggastyán éveit élte, midőn a különféle közmívelődési egyletek alakulása kezdetét vette. A nemzet míveltség által védeni saját éltető eszméje is volt; hiszen egymaga többet gyűjtött e célra, mint évek alatt az egész nemzet. Érdeklődéssel nézte hát ezen egyletek keletkezését, de számok nagyobb, életük kezdetlegesebb vala, semhogy életrevalóságuk, horderejük és eszmei tartalmuk felől kellőleg tisztába jöhetett volna. Különösen leverőleg hatott lelkére a közös congressus tartalmatlansága és maddósága.

Minek mondjam tovább? Tudjuk, hogy ő mindenek felett tisztázott eszméket kerestett és azon megnyugtást, hogy a haza oltárára tett áldozata üdvösen fog gyümölcsöztetni. Nos hát, midőn vagyona felett rendelkezett, ezen egyesületek körében még sem egyiket, sem másikat nem volt képes megtalálni.

Azonban utolsó óráiban, midőn a fájdalom által meggyötört test kötelekeiből menekülő nemes lelke már egy fensőbb légtör isteni ihletet érezte, megengedtetett neki, hogy egy j/s tekintetet vethessen a jövőbe, hol felismerte az Emke áldásos működését jövő nagyságában; és ekkor, miként a lenyugvó nap végsugarát veti a meg-

termékenyített földnek, elhaló ajkai egy utolsó áldó szót rebegnek feléje.

Nem volt abban említés hagyományról, nem megbizásról; a földről már elbucszott, a jövő látománya által ihletett lélek tulvilági kinyilatkoztatása volt csupán; de a revelatio rokon lelket hoz ihlettségbe, az áldó szót testvéri kebel fogja fel és fogatosítja aként, hogy míg az Emkének „köz-mívelődési és humanus célokra 20,000 frtot hagyományoz a többi köz-mívelődési egyletek között is ugyanannyit oszt ki.

Nagy összeg. Minden megelőző adományánál jóval nagyobb. Az első jelentékeny víz, mely egyletünk meg kicsiny folyóját gazdagítja. Es már ezen körülmény is örökre emlékeztetést teszi a nagyra leendő folyam még hosszú-hosszu utjának földrajzában. De lélekemelő hatásának titka mégis egyébben rejlik. A bűnös nő, midőn Jézustól eme szavakat hallá: „Bizzál, a te bűneid meg vannak bocsátva”, bizonyosra vette, hogy bűnei megbocsátva, mert a bűntelen emberfia mondá ki. Mi is bizonyosan tudjuk, hogy egyletünk meg van áldva, törekvése megszentelve, jövő nagysága biztosítva, Röck Szilárd a köz-mívelődésnek és emberszeretetének szeplőtelen főpapja, kimondta felette az áldás jós szavait.

Maga a nagy összeg aztán úgy tekinthető, mint az ő áldásának első fogantatja. Es ki lett volna méltóbb és ki tudta volna az áldó szót nagylelkűbben megtermékenyíteni, mint az édes testvér, ki ép oly hiven szolgálta, ép oly lángolón szereti hazáját és embertársát, áldozatul hozva egy a testnek és léleknek baámulatos épségében és szépségében eltöltött 80 éves élet szakadatlan munkásságát, vérét és vagyonát, mikor erre volt szükség, kit a honszeretett 40 év előtt osztogatott jutalmától, mit az önkény, a szabadság nagy vértanuival együtt, rá is kimondott volt, csudás uton mentett meg az isteni gondviselés, mely fenntartá egy nemzet osztatlan elismerésének és hálijának hervadhatatlan koronájára, mit ő ép úgy nem vár, ép oly következetesen távol akar tartani magától mit boldogult testvére ezt vallván: „Emlékezzetek meg rólam, ha méltó lesztek, halálom után!”

Nemes lelkének tilalma előtt tisztelettel kell meghajolnunk és ajkainknak hallgatást p/rancsolnunk. De nem tilthatja meg és mi sem akadályozhatjuk meg, hogy annál ékezőbban ragyogjanak felje a szemek és tolmácsolják a szivek lángoló és olthatatlan élő emlékeztét, melyet egyletünk minden tagja szent erejlye gyanánt őriz és szállít át az unokákra és miután az egylet évkönyveinek ezen megemlékezését nyilvánosan is ki kell fejezniök; bocsássa meg, hogy az egylet igazgató választmánya nevében indítványba hozom, hogy neve évkönyveinkbe az egylet első tiszteletbeli tagja gyanánt örökíttessék meg.

Kérjük a kegyelem atyját, hogy a tilalmat, mi most ajkainkat bezárja; még késő évek szabadság fel; mikor aztán vallomást fogunk tenni, hogy a család, melyhez ő és boldogult testvére tartoznak, nemhogy kihalna, de bennök és általok újból alapított. Ezen család a jó lelkeknek nemesi családja, szaporítani fog nemzedékről-nemzedékre; minél nagyobbra nő, annál büszkébben fog hivatkozni családfájára és dicső ősei pantheonjának megszentelt csarnokában mindig a hála és kegyelet glóriájával övedzeni a Röck Szilárd és Röck Pál nemes alakjait.

A közigazgatási bizottság gyűlése szept. 11.

A választott bizottsági tagok által szép számmal látogatott gyűlésen b. Kemény Kálmán főispán elnökölt. A Párizsba utazott alispán helyett a főjegyző tett jelentést a közigazgatás állapotáról. Gáspár J. aljegyző örömmel jelenthet be a megéjtett vizsgálatok nyomán, — hogy filloxera még nincs vármegyénkben. P a p p Gy ö r g y pénzügyigazgató jelentése szerint augusztus hóban 98-104 frt 39kr egyenes adó, hátralék 806.690 frt 43 kr. Hadmentességi díjban befolyt 877 frt 29 kr. Sajnos, hogy bélyeg és jogilletékekben 154.391 frt 34 kr. fogyasztás adókban 21.489 frt 67 kr, illeték egyenértékben pedig 10.293 frt 74 kr a hátralék. A regale kártalanítási munkálatok összesen 120 községre nézve lettek előkészítve. Tóth Miklós, árvaszéki elnök jelentése szerint a központ felügyelete alatt 11-278 árva és 183 gondnokolt, Abrudbányán: 131 gy. és 9 g. Gyulafehérvárt: 682 gy. és 2 g. Nagyenyeden: 354 gy. és 9 g. Vizaknán: 400 gy. és 20 g. volt. — N á d o r i V. kir. épít. hiv. főnök jelentése szerint a forgalmi akadály az utakon nem történt. Nagyenyed új hidat épített a patakon, mi már át is adatott a közlekedésnek. — Id. G á s p á r J á n o s néhány iskolai számadáson kívül bejelenté, hogy az iskolai oktatás megindult. — C s i k y L. ügyész pedig a fogházakról referált. Dr. M a g y a r i K. m. főorvos, ki súlyos betegségből örömlünkre fellábbadt, bejelenté, miszerint a közegészségügyi állapot augusztus havában kedvező volt. Felenyeden, Muzsinán, Sz-Csanádon a vérhas járványszerűen frndult elő.

A 4 rendezett tanácsu városban csökkent a halálozás, a megye kórházban pedig 75 beteg ápolatott, — meghalt 3.

AZ
A
szeptem
társulat
A
seregelve
László C
Hymnus
Ferencz
beszédet
anyagi
elnöki z
Gábor k
br. Bán
fogásair
polgári
egylet z
segélyez
ipartársu
áldozatk
szin felé
M
és kiállí
és széke
ség érd
V
melyekn
A
Deák L
képvisel
az elért
a hazai
mányok
dezőség
bőkezü
A
Kerekes
folytán
elnök t
munkás
hurokat
az elnök
oratori
hangsu
munkát
tási tee
hazai ip
a koszo
kiállítás
N
kal tárg
hangozt
használ
hézago
tanítók
és több
Pósa I
Gyulai
a szerk
A dal
éedeme
foglat
olyan
gazdag
hogy a
ismerik
művelt
énektar
H o ó
m e g y
K
nagyeny
törvény
demelt
Bucsu
folytat
hivatal
bányár
az ár
25-227
kell le
régi v

Az iparkiallítás bezárási ünnepélye.

M. Vászárhely, 1889. szept. 8.

A helyi érdekű iparkiallítás ünnepélyes bezárása szeptember 8-án délután 6 órakor folyt le a mézáró-társulat helyiségében felállított kiállítási fedett színpadon.

A szépségű közönség a kiállítási termekből ide seregelve össze az iparos polgári egyesület dalosztálya — László György karnagy szakavatott vezetésével — a Hymnuszt énekelte, melynek elhangzása után Kovács Ferencz apátplebánus tartott egy nagyszabású bezárási beszédet, elismerését fejezve ki a kiállítás erkölcsi és anyagi sikeréért. Az éljenzésekkel többször megszakított elnöki zárbeszéd meleg elismeréssel emlékezett meg Baross Gábor kereskedelemügyi miniszter, Lukács Béla államtitkár, br. Bánffy Zoltán főispán kiállítási védnök, magas pártfogásairól, a városi tanács odaadó segédkezéséről, az Iparos polgári egyesület és annak dalosztálya, ugyancsak a tűzoltóegylet zenekarának, nemkülönben az Önk. és betegsegélyező egyesület közreműködéséről; a mézáró ipartársulat nagylelkű eljárásáról, Pántya István ácsipartár áldozatkészségéről az udvar helyiségátengedése és a fedett színpad felállításáról.

Melegen emlékezett meg a kiállítási elnök a kiállított és kiállítást támogatókról, a szászrégeni, dicsőszentmártoni és székelykeresztúri polgárság látogatásáról, a nagy közönség érdeklődéséről.

Végül köszönetet mondott az összes tényezőknél, melyeknek eredménye a szép sikerű kiállítás volt.

A hatalmas éljenzéssel fogadott bezárási beszéd után Deák Lajos kir. tanfelügyelő — mint az E. M. K. E. képviselője — lendületes beszédében elismerését fejezte ki az elért eredmény felett s felhívta a közönség figyelmét a hazai ipar támogatására és fejlesztésére s a reál tudományok felkarolására. Végül éltette a kiállítókat, a rendezőket főleg annak elnökét, nemkülönben a kiállítás bökéző protectorát, b. Bánffy főispánt.

A feltörő éljenzéssel fogadott elismerő szavak után Kerekes Sámuel tanár, szerkesztő emelt szót — megbízta a folytatón Kovács Ferencz apátplebánus, kiállítási bizottsági elnök tévékenysége, lankadatlan kitartása, ügybuzgó munkássága és páratlan ügyszeretete mellett s hogy jó hurokat pengtetett, bebizonyította azon dörgő éljen, mely az elnök éltetésére elhangzott, ki magas emelkedettséggel, oratori kékeszólással köszönte meg az elismerő szavakat, hangsúlyozván, hogy csak költességet teljesített és kedves munkát végzett, midőn az elnökséget elfogadta s a kiállítási teendőket teljesítette. Felharsogó éljenzés követte a hazai ipart éltető szavait, melyre a „Szózat” adta meg a koszorút, mely méltán megillette a szép sikerű iparkiallítást.

Nem zárhatjuk be részünkről is hangzatosabb szavakkal tárgyilagos referadánkat, mintha a kiállítás jellegét hangoztatja: Eljen a hazai ipar.

Igazmondó.

IRODALOM.

„Dalkönyvecskék” elemi és felsőnépiskolák használatára. Ily cím alatt szerkesztett és adott ki egy hézagot pótló kis könyvecskét Hoós János, dévai állami tanítóképzőzet vezetője. A kis könyv 40 oldalon 35 egy és több szólamu dallalattal jelent meg nagyobbára Pósa Lajos gyermekverseire irva. A versikék közt találjuk Gyulai Pált is, a kinek 2 bölcsődalát zenésítette maga a szerkesztő-kiadó. A könyvecske kiállítása csinos. — A dalok egytől-egyig eredetiek, a mi mindenesetre nagy éedeme, hogy nem könyvekből merítette tartalmát; nem foglal magában idegen zamatú és átültetett dalokat, hanem olyan gyermekversikék költeményeire írott eredeti dalokkal gazdagította gyermekdal irodalmunkat, a kirkól tudva van, hogy a gyermek kedélyvilágának legelrejtettebb titkát is ismerik. Épen azért melegen ajánljuk a kis könyvet a művelt családoknak, valamint a tanítóknak is az iskolai énektanítás segédeszközül. Ára 25 kr. és megrendelhető Hoós János szerkesztő-kiadónál. Déván (Hunyady megye).

VEGYES HIREK.

Kinevezés. Ő Felsége Kolumbán Antai, nagyenyedi kir. járásbírói albirót a gyulafehérvári kir. törvényszékhez bírónak nevezte ki. — Gratulálunk a kiérdemelt előléptetéshez.

Vármegyénk főispánja a Felényed-Ponor-Bucsum-ábrudbányai ut munkálatának megtekintésére s folytatásáért ábrudbánya és a verespataki járás főszolgabírói hivatalainak megvizsgálására f. hó 13-án elutazott.

Tóth Miklós, a megye árvaszéki elnöke Ábrudbányára utazott az árvaszék megvizsgálása végett.

A csombordi híd felépítése elrendeltetett, — az árlejtés október hó 2-ára tűzött ki. A költségvetés 25-227 frt tesz ki. A hidnak jövő 1890. év végére késznek kell lenni, a mivel a Maroson túl fekvő vidékbelieknek régi vágya meg teljesülése.

Borzasztó gyilkosság történt M. Sz. Benedek községben. Ifj. Hari, egy oda való szorgalmas bérlő és birtokos fia, eselédjeivel elment Tasnádi József, földész kertjébe körtét szedni. Tasnádi meglátván a hivatalan vendégek gazdálkodását, — oda rohant azt megakadályozni, de vesztére, mert az erős Hari úgy vágta főbe egy bottal, hogy a szerencsétlen 25 éves fiatal jó módú gazda, a község legderekabb földészeinek egyike, 2 óra mulva kiszenvedett. A községbíró Zeyk Endre a gyilkos elfogatását elrendelte, de az szétriasztva az eskütöket elfutott s csak a esendőroknak adta meg magát, kik lelővéssel fenyegették, ha meg nem adja magát, — kik azután a marosújvári királyi járásbírószághoz kísérték be.

A nagyenyedi ref. egyházközség ma vasárnap d. e. 11 órakor közgyűlést tart, melynek feladata lesz a megürlt segédlelkési állomásnak betöltése.

Honvédeink az őszi gyakorlatról visszaérkezvén, a legénység hazabocsátatták.

A nagyenyedi pénzügyigazgatóság május 1-én kezdve az Ambrus-féle magyarutcai házat bérelte hivatalos helyiségnek.

Marosujvárt a pénzügyörtség elégtelen lévén a sócsempeszt megakadályozására, a miniszteriumtól csendőri állomás felállítását kérte közigazgatási bizottság.

A belügyminiszter a bábaúgynek különösen a kisebb vagyontalan községekben való javítása érdekében rendeletet intézett a törvényhatóságokhoz.

Az EMKE, legújabb iskolájába Balászfalvára tanítóul Papp Gábor választott meg. A felszereléseket a megyei választmány a nagyenyedi fogházban készítteti. Az iskola október 1-én fog megnyitni. Ohajtandó lenne, hogy az iskola javára minél többen tennének alapítványokat és adományokat, hogy azon nagy vidék eszteleni szükségletét kellően teljesíthesse. Jövő évben a tanítónői állomás fog betöltetni, melyre csakis a legkiválóbb képzettségű nők pályázhatnak.

Molnár Béla, — szép képzettségű festő és szobrász-növendék, városunk szép reményekre feljogosító szülőltje, — esztörtökön délelőtt Budapesten meghalt.

Regale kártalanítás iránti tárgyalások, tartanak Nagyenyeden: szept. 16-án M. Bagó és Vadverem — 17-én M. bece, Diomál, Felgyógy. — 19-én Csáklya, 21-én O. Szilvás és Munda, 23-án Örményszékes 25-én M. Herepa, 26-án M. Szt. Benedek községekkel. Gyula-Fhérvárt pedig: 16-án Gavrény és Pojána, 18-án Borbánd és Táté, 20-án Demeterpatak és O. Herepa, 23-án Henningfalva és Limba, 25-én Koneza és O. Girbó, 27-én Kisenyed, 30-án Kugárd községekkel.

Értesítés. Tisztelettel felkérem az állami polg. leányiskolával kapcsolatban levő munkatanyólam 5 óra terjedő szabászati csoportra beiratkozni szándékozókat, hogy október 1-ig sziveskedjenek beiratkozni, mert később beiratkozottak ismétlésére időt alig nyerhetnek. — Nagyenyeden, 1889. szept. 14. Dancs Samu, igazgató.

Főlkéretnek mindazon kisasszonyok, kik az opera karban részt vesznek, sziveskedjenek esztörtökön délután pont 5 órakor Borsay tanár ur lakásán énekpróbára megjelenni.

A nagyenyedi iparos ifjusági önképző és betegsegélyző-egylet ideiglenes igazgatósága köz-tudomásra hozza, hogy folyó hó 22-én délután 3 órakor az egyesület helyiségében rendkívüli közgyűlést tart, mely alkalommal a nagyméltóságú m. kir. belügyminiszterium által megerősített alapszabályok felolvastatnak és állandó tisztviselőisége megválasztatik, melyre tisztelettel meghívja az egyesület összes tagjait az igazgató választmány.

A nags kir. tanácsos és allspán ur folyó évi július hó 31-én 6625. sz. alatt kelt körrendeletével elrendelte, hogy a július hó 12-én Gergelyfája községében kiűtött tűzvész által károsult gergelyfaji lakosok részére könyörödmány gyűjtésének, mely rendelet következtében alólirt körjegyzősége területén gyűjtőívét bocsátván ki melyen következő egyének adakoztak: Mlt. Zeyk Dániel 5 frt. Frid Leopold, Salamon Dávid, Krengel Sándor, Csorstea Efrém, Lázár Mirion, 1—1 frt. Veiss Lajos, Bekő Sándor, Stancesel Tódor, Tamás Márton, Tamás István, 50—50 kr. Váraljai József, Ognán Jón, Rád Mihaila, Pask Tódor, Marián Vasília lui Mirion, Nikula Tanászi, Gyermán Juon, Csorstea Tanászi, Mayer Tódor lui Gyerásin Mitrofan György 30—30 kr. Florea Nikulae, Krisán Nikodin, Florea Mihaila Mann Tódor, Péter Antal Székely György, Karsai András, Lovász Márton, Péterfy József, Székely János, Csorstea Tódor, Csorstea Jósiv, Bukur Augustin 20—20 kr. Domsa Susanna 16 kr. Tirt György, Csorstea Jákob 10—10 kr. Cezél Izidor, Domsa Simion 5—5 kr. Összesen 18 frt 96 kr. mely összeg a gyűjtőív kíséretében az illetékes helyre lendő leendő elküldés czéljából tek. Szász József. főszolgabíró urnak mai napon átadott. Végül fogadják a nemesszivű adakozók adomá-

nyaikért a gergelyfaji tűzkárosultak nevében legforróbb köszönetemet. — Megykerék, 1889. évi szept. 10-én. — Krengel Sándor, körjegyző.

A száj és a fogak. Vannak emberek, a kiknél a száj és fogak gondozása mindadig az utolsó szerepet játsza, míg egyszer valami szájbetegséget, vagy fogfájást kapnak. Ilyenkor azután Pontiustól Pilátushoz futnak s a vége mégis csak az, hogy a fogat hazutni kell vagy költséges kezelésnek kell magát alávetni. Ezt azonban mind kikerülhették volna, ha dr. Popp J. G. udvari fogorvosnak már 40 év óta elismert szájkonzerváló szereit használták volna. Anatherin szájvíze 50 kros, 1 frtos és 1 frt 40 kros palaczkokban, melyek közelebb tetemesen meg is nagyobbítottak, állandó használat mellett minden szájbajt legyőz és a fogfájást teljesen kizárja, 35 kros fogpasztája és 1 frt 22 kros Anatherin fogpasztája és végre 63 kros fogpora a legegészségesebb fogtisztító szerek. Ezeken kívüli a feltaláló három szappan különlegességet is készít és pedig a híres Popp-féle gyógy-növény szappant (30 kr.) mely gyógyhatása mellett, a legkellemesebb szappan is, továbbá a napraforgóvirág szappant (40 kr.) és a Venus-szappant (50 kr.), melyek az arc- és kézbőrt rendkívül finomítják és a jelenkor legfinomabb divat-pipere-szappanai. — E szerek kaphatók:

A Souvenir de la Malmaison rózsza név eredete. Legszebb rózsáink híres emberek neveit viselik s valóban költőibb s eszményibb emlék alig képzelhető annál, mint mikor valakinek emléke illatában s a legszebb virágok közt évről-évre újra feleled. Christine Maistre, Louise Odier, Lady Stuart, Lord Balon, Grace Deasting, stb. minden tavasszal újra élnek s a Maréchal Niel pedig népszerűségét főképp a róla nevezet pompás rózsának köszönheti. igen szép története van a rózsák királyjának, a Souvenir de la Malmaisonnak, vagy röviden Malmaison-rózsának, mely legfinomabb bitorlehelletű fehérséggel, teltségével és rendkívül finom illatával minden más rózsát felülmul. A világtörténelem egyik legrokonszenvesebb, legszerencsétlenebb, legszebb és legfényesebb martírja, Jozefine. I. Napoleon császár eltaszított neje keresztelte meg azt a pompás rózsát, a keresztapa pedig a leghatalmasabb uralkodók egyike, I. Sándor orosz czár volt. A szerencsétlen Josephinus, a ki a válás után ismét Imperatrice-Reine-Douairiere (özvegy császárné-királyné) a Malmaison kastélyban igen visszavonultan élt, arra a hirre, hogy Napoleont trónjától megfosztották és száműzték, ágyban fekvő beteg lett, a melyből csak akkor kelt fel nagy nehezen, mikor kiváló látogatója jött. Így történt akkor is, a mikor I. Sándor czár a szerencsétlen asszonyt meglátogatta, hogy a szövetséges fejedelmek nevében lovgiasságukról és védelmükön biztositás. A szerencsétlen asszony s a hatalmas czár látogatása, a kinek tudvalevőleg nagy része volt Napoleon megbuktatásában, rendkívül megható volt s midőn Sándor távozni készült, Jozefine a rózsák legszebbjét, melyek az egész parkot díszítették, letörte s a szavakkal nyújtotta a bucsuzó czárnak: „Un souvenir de la Malmaison. A megerőltetés a beteg császárnét annyira kimerítette, hogy néhány hét mulva örökre megszűnt minden szenvedése. Emléke a szép rózsában most is él s élni fog a mig rózsák lesznek. B. J.

KÖZGAZDASÁG.

A fillokszera elleni védekezésről.

Végül beszéljünk az utolsó védekezési módról az ellenálló amerikai szőlőfajokról is, Időm since, de meg a lap terét sem akarom túlságos mérvben igénybe venni s így e kérdés részletezésébe mélyebben ezuttal nem bocsátkozhatom. röviden csak annyit akarok mindenképp megemlíteni, hogy mint ismeretes az amerikai fajok két csoportba oszthatók u. m.

a) Az egyik csoportba tartoznak a direkttermők vagyis azon fajok, melyek egy a mint vannak. tehát beajtás nélkül is használható bort teremnek; Ilyenek a Jaquez, Herbemont, York Madeira, Ohello, Canada, Noah stb.

b) A második csoportba tartoznak az alanyfajok, melyeket be kell saját hazai fajainkkal ojtanunk, ilyenek a Riparia, Solonis, Vialla, Rupestris stb. A direkttermők közül a Jaquez, Herbemontot és York Madeirát ugyis ismerjük, mint a melyek ellenállósága ellen semmi kétség sem fér, jól lehet talán egyik-másik talajban nem szeretnek tenyészni.

El is terjedtek főleg Jaquez és Herbemont Franciaországban és hazánkban is meglehetősen; Franciaország ujra helyreállított 200.000 hektárnyi amerikai szőlőinek több mint 1/2 része Jaquez-ből és 1/2 része Herbemontból áll. Hozzánk is behozott már fél milliónál több Jaquez és Herbemont; Franciaországban a Jaquez bors mindenütt asztali boral megy a délen; nálunk már szintén találunk itt-ott hazai Jaquez-termést és jó lélekkel elmondhatjuk, hogy nagyon sokkal jobb hírével. Tiszteességes bor az, mely ha nem is tolakodhatik az egri s a szegárdi borok közé versenytársul, de belfogyasztásra teljesen kielégítő minőségű; a Herbemontból emellet jó minőségű fehér bor is szűrhető. A hol csak láttam még hazánkban, mindenütt diszlik és némely három éves ültetések az idén

óriási termést 10-40 fűt tőkénként adnak.

Es a midőn ezen fajok ellen soha senki panaszt nem emelt, sőt mindenütt dícsérik, neki áll egy szakértelmezlet Miskolczon osztályozza az amerikai fajokat és a Jaquezt a nem biztos ellenálló fajok közé sorozza! Hogy hol vették hozzá az okot — azt bizonyára a t. értekezlet tagjai fogják tudni legjobban — de hogy a Jaquezt már beszerzett közönségben ok nélküli aggodalmakat keltett fel.

Hát én meg azt ajánlom a t. közönségnek, hogy ott, hol a hegyi szőlőket gyéritéssel megmenteni pénzügyileg vagy elkésésé miatt nem bírják, a mennyiben náluk a Kadarka biztosan megéri bálran ültethetik a Jaquezt, Herbemontot és jobb talajban a York Maderiát. Másrészt áll a dolog az Pthello Canada, Noah és egyéb ajánlatba hozott direkttermő fajokkal, a melyek egyik talajban ellenállónak bizonyultak, a másikban nem. Ezeket százan-kint kipróbálhatjuk; de nagyobb pénzt ültetésükbe tartózkodjunk belefektetni.

Az alanyfajokra tett ojtványokra nézve annyit már hallott vagy olvasott a t. közönség, hogy azok ellen az átlagos kezés százaléku eredés, az átültetés nehézségei, az ápolás külön költségein kívül egy generális kifogásunk van s ez azok csekély tartóssága.

Azt is hallották bizonyosan, hogy az egyik szak-tudós az ojtás helyén belől terjedő fenésedést, a másik a megzavart táplálkozást, a harmadik a talaj nagy mérsz-tartalmát adja akául az ojtványok korai elpusztulá-sának.

A francziák, kik közül a venyige kereskedésből nem egy-kettő lett milliomos s kik szeretnének még sok, igen sok beajtás alá való venyigét elárulítani — kényelmesnek találták elfogadni azon nézetet, hogy a fehér, meszes, márgás agyagos talajban a Riparia nem díszlik s a francia kormányt reá bírták, hogy Violla tanárt Amerikába küldje, oly vad szőlőfajokat keresni, a melyek az u. n. „fehér talajon” is jól díszlenek. Violla ur elég diplomati-kus jelentést adott ugyan be a francia kormányának utazása eredményéről, mégis említett Rupertis, Cinerea és Monticola fajokat, melyek valószínűleg tartósabb ojtványokat fognának adni, mert s meszes márgás talajban jól díszlenek — Amerikában! Szóval újabb üzletre van ismét kilátás, a gyengébbek ismét szép pénzt adhatnak ki alanyokért s sutba gobhatják az eddig egekig magasztalt Ripariát s ennek válfaját a Portalist.

En utolsó kiküldetésem után állást foglaltam ezen nézet ellen s az ojtvány csekély tartósságát magában az ojtásban keresem; semmi vastagbélű boggyógyümölcs, sem sem szőlő, sem köszmete, semgribiske tartós ojtványt nem adhat. A ki a növény boney- és élettani viszonyaiival ismerős a szőlőnek, az be fogja látni álláspontom helyességét.

Voltak azonban, kik a francziák álláspontjára helyezkedtek, sőt még tovább mentek. A bosnyák mohamedánokról mondják, hogy Abdul-Aziz volt szultán elakarták a padisah állásáról mozdítani, mert nem volt nekik elég igazságvó. — Nálunk pedig a szaklapok követelték az ojtási, zöld ojtási tanfolyamokat a primariaskolák felállítását mindenütt a tanítóképzésében, népiskolákban stb. s kimondták szak- és nem szakgyűlésben, hogy nem tudnak nálunk a szakemberek oltani, rossz volt az ojtás itt van a főhiba.

Es most jön az eszmék zavarának, illetve össze-zavarásának koronája. Salmt Felix francia szőlész talpra szólították a francziák, hogy írjon a talaj adaptációjáról egy vezérfontát, hogy mily talajra mily faj szőlő való. Salmt beosztotta a talajokat 10 osztályba, az elsőbe díszlenék a riparia s ezen talajnak porhanyó, homokos vörösszintű s legalább 50 cm. mélyen egyenlő jó talajnak kellene lennie. — A 10-ik osztályba a márgás, agyagos fehér talajok soroltattak, a melyekbe egy alanyfaj sem Szaklapjaink, a melyek a Riparia ültetésre s ojtásra oly tüzzel ösztönözték a közönséget, hamar hozták Salmt munkájának fordítását is, elfeledvén, hogy dezavouálják önmagukat, mert hegyi talajainkhoz nem találunk 5 % olyan talajt, melyen Salmt jegyel szerint a Riparia díszlenék; a többi agyagos, márgás talaj, a melybe a szóra hallgató közönség a szerkesztésre fájdalom — a ripariákat kiültette.

Mit mondjak azok bejelentései és állításaira, kik gazdátársaink közül tavaly saját erejükből utnak indultak Franciaországba világosságot keresni? Több kárt tettek, mint hasznot, mert másképp felfegyverkezve kell odakünni a dolgokat nézni, mint ahogy nézték; akkor egyik különben T. barátom nem talált volna egy helyen 200 hektár ojtványt, a hol csak 4 hektárnyi volt, egy másik nem látott volna 1000 hektárnyi ojtványt ott, hol csak 110 hektárnyi volt, de részben már Jaquez által kifoltoztatott. Es a mi a legfeltűnőbb ezen t. urak pusztuló ojtvány-táblákat sehol sem találtak, mi mindenesetre a francziák ügyes vezetéséről tesz bizonyosságot.

E szerint én az ojtványok tartósságában nem hiszek, még kevésbé bizom az újban panaceának hirdett s nálam már két év alatt is elpusztuló zöld ojtások tartósságában. Mintán pedig volt eset reá, hogy ojtványok

7-10 évig is élnek kitünő kerti talajban, helyben ojtva, ily helyeken finom asztali fajok ojtására kisebb területen ügyes ojtó mellett talán kifűeti magát ezen védekezési mód is. Így pl. nálam a budafoki volt Duna fenéken helyben ojtva, a Gellérthegyen a kertben a legjobb talajban gyönyörű 4 éves ojtványaim vannak, de a gellérthegyi márga talaju szőlő kiültetésével a legszebb ojtványokkal is hiába vesződtem.

Igy állunk a fillokszerá védekezéssel és a jövő képe mi lesz? kérdi tisztelt uram a bevezetésben.

Az, a mi Franciaországban lett, a borászat törzse, te fog szállani a homokra, megsoványodott végtagjai a hegyek jobb szőlőiben gyéritéssel és direkttermő fajokkal, igen csekély ojtott szőlőkkel fognak fenntartani, de a sulypont nem fog maradhadni az eddigi hegyeken. Ha a sokkal nagyobb értelmi és anyagi erővel rendelkező nagy francia nemzet nem tudja szőlőit oda visszaállítani a honnét kipszultak, ha ugyanaz százezrek kezéből kivett ezen keresetforrást azoknak visszaadni 25 év alatt sem volt képes, úgy hogy csak nagyobb s vagyonosabb termelők bírnak ma már nagyobb szőlőterületekkel; úgy fájdalom — mi sem fogunk védekezésünkben többre mehetni, mint ők.

Hegyi szőlőink intelligens vagyonosabb birtokosaink kezeiben fenn fognak tartatni, de a kistermelők nagy zóme, a nép elveszti a szőlőjét s nem tudjuk, hogy még direkttermő fajokkal mikor lesz képes azokat újra kiültetni.

Budapest, 1889. aug. 10.

Molnár István.

Mete orológiai adatok, aug. 31-sept. 6. Nagyenyed.

Idő	Légnyo-más közepé m. m.	Hőmérsék C°			relatív ned-esség közepé %	Csapa-dék Összege m. m.	Megjegyzés
		közepé	max. a	min. a			
sept. 7	65.5	16.9	22	12.4	75	n	borus csendes
8	65.5	14.7	16.2	12	87	3.5	borult
9	66	16.5	22.5	12.5	74	n	derős.
10	66.5	14.4	20	9.5	78	—	borus.
11	67.5	15.1	23	9	75	—	derős.
12	64	16.1	23	7.1	72	—	borus.
13	62.5	14.8	20.5	12.2	70	0.1	—
Egész hétről	65.3	15.5	21.1	10.9	76	3.6	borus csendes
Előbbi hétközti különbség	0	+0.7	-0.6	+2.1	0	-8.1	borosabb

A jövőben valószínű időjárás: Nyugtalanab, esőre hajló idő; — feltisztulás után, derült éj esetén abnormalis minimum.

Közl. Dr. F. D.

Felelős szerkesztőség:

DR. MAGYARI KÁROLY. TÖRÖK BERTALAN.

Kiadótulajdonos: WOKÁL JÁNOS.

851. szám
m. 1889.

Hirdetmény.

A nagymélt. m. kir. kereskedelemügyi minisz-terin az 1889. évi augusztus hó 21-én kelt 37450, számú rendeletével a Nagyenyed—Csombord—háportoni törv. hat. uton Csombordnál a maroson egy hid építését 25227 frt 27 kr összeg erejéig engedélyezte.

A fennemlített munkalat foganatosításának biztosítása ezéjából az 1889. október hó 2-ik napjának d. e. 10 órájára az alsófehérvár-megyeyi m. kir. államépítészeti hivatal helyiségében tartandó zárt ajánlati versenytárgyalás hirdettetik.

A versenyezni óhajtok felhivatnak, hogy a fennebbi munkalat végrehajtásának elvállalására vonatkozó, az engedélyezett költség után számítandó s a részletes feltételekben előírt 5 %-nyi pánat-pénzzel ellátott zárt ajánlataikat a kitűzött nap d. e. 10 órájáig a nevezett hivatalhoz annyival inkább igyekezzenek beadni, mivel a későbbben érkezettek figyelembe nem fognak vétetni.

A szóban forgó munkalatra vonatkozó műszaki művelet és részletes feltételek a nevezett m. kir. államépítészeti hivatalnál, a rendes hivatalos órák-ban, naponként megtekinthetők.

Nagyenyeden, 1889. szept. 12-én.

Hulló almának

litervékáját veszem NAGYENYEDEN lakásomra a VÁRADI-kertbe szállítva 17 krért, az eladó házá-nál 15 krajczárért.

ADORJÁN MIHÁLY,
kertész.

Ny. Wokál Jánosnál Nagyenyeden, 1889.

Legmagasabb jutalékkal

sikeres működésnél pedig

állandó (fix) fizetéssel

alkalmazunk minden állású egyént, ki sorsjegyeknek részlet-fizetésre való eladásával törvényes részletek alapján foglal-kozni óhajt.

Budapesti-Előlegzési-Bank és Váltó-Intézet

Königsbau és Hatschek.

Budapest, Károly-Körut 18.

Megjelent új könyvek

K A P H A T Ó K WOKÁL JÁNOS

könyvkereskedésében

N.-ENYEDEN.

Magyar Compass ²/₃ é n z ü g y i évkönyv
1889—90. XVII. évfolyam, szerkesztik Armbruster
Jakab és dr. Dr. G. Nagy Sándor Ára
5 forint.

Parti alése din Istori'a Transilvanii
pre done sute de ani din urma, de georgie
Bazitin, Volume I. pretulu 4 frt 50 kr.

Névkönyv, a m. kir. népfőlkelés szá-
mára 1889. évre, hivatalos kiadás, Ára 2 frt.

A kisajátításról, hazai törvények és
rendeletek tekintettel a külföldi törvényhozásokra
és gyakorlatokra, összegyűjtötte és írta Melha
Kálmán ügyvéd, I. rész, hazai törvények és ren-
deletek ára 1 frt 50 kr.

Mikszáth Kálmán, nemzeti uraimék
(Mánich a nagyerejű) regény, második kiadás ára
2 forint.

Mikszáth Kálmán, a beszélő köntös, regény
ára 2 frt.

Egyházzertartási beszédek, Irta Révész
Bálint, második bővített kiadás, ára 2 forint
40 kr.

Ünnepi és alkalmi egyházi beszédek,
irta Révész Imre, ára 1 frt 40 kr.

Dr. Luther Márton. Eletrajz az evan-
gyelmi nép számára, írta Farkas Gejza, ára 1 frt
20 kr.

A keresztyén egyházi év és a pezikopák,
a vasár- és ünnepnepok jelentése s története,
valamint a pezikopák összefüggése, Irta Gyugyen-
berger János, ára 1 frt 10 kr.

Bölcsészettörténet, írta dr. Szlávik Mátyás,
I. Görögbölcshészet, ára 75 kr.

Az Eiffel-torony leírása és ismertetése,
ára 20 kr.

A cs. és kir. hadapród-iskolák czélja, irá-
nya és az azokba való felvételre vonatkozó hatá-
rozványok, ára 25 kr.

Iskolai atlasz, az okori történelem tanítá-
sához, tervezte Helmár Agost ára 50
krajczár.

Hirdetés.

Egy jó karban levő 20 ved-
res pálinkafűző üst csővel és káddal
együtt

eladó.

Értekezhetni

Magyarutca 28. sz. alatt.

Eladó

Nagyenyeden a csertörő sikátor és
patak közti

≡ kőházas telek ≡

Értekezhetni Pattantus Antallal.

3-3